ACC. N:R. M 5107 1-56

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Västergötland. *Upptecknat av:* F.Neij-A.L. Anders Lundahl

Härad: Vartofta hd. *Adress:*

Socken: Brandstorp. *Berättat av:*

Uppteckningsår: 1935. *Född år* *i*

Uppteckningen rör Bockenfaktorister och gevärssmide.

/För Husqvarna Gevärsfaktori utfördes förr ute i de omkring liggande socknarna div. arbeten, såsom smide av gevärslås borrning av pipor, förfärdigande av stockar till gevär, vilket sedan levererades till faktoriet. I Brandstorp har det funnits ett antal smeder, som förfärdigat lås, Smederna ha tillhört vallonsläkten Blåberg i stor utsträckning. Rester av denna hemindustri finnas ännu kvar i form av ett par smedjor i Brandstorp samt div. verktyg föf smide. Jfr inneliggande avbildningar./

Skriv endast på denna sida!

35

56 sid.

ACC. N:R. 5107

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Västergötland *Upptecknat av:* A.Lindahl o. F.Neij

Härad: *Adress:*

Socken: Brandstorps s:n *Berättat av:* Johan Blåberg

Upptecknings år: 1935. *Född år* 1858 *i* Brandstorp.

Upptecknigen rör faktorismide och sockenfaktorister.

Fotos och teckningar av smedja, redskap m.m. (20 kart.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5107

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Västergötland. *Upptecknat av:* A.Lindahl o. F.Neij

Härad: Vartofta. *Adress:*

Socken: Brandstorp. Föremålen ägas ~~Berättat~~ *av:* Nämndem.Simon Blåberg.

Uppteckningsår: 1935. *Född år* *i*

Uppteckningen rör

1. Smörjekopp för borr.
2. Tillverkningsmärken.
3. Stämplar för oblatjärn.
4. Verktyg för bearbetning av skruvar.
5. Gängskiva.
6. Städ för småsmide.
7. Städ.
8. "Lysekäring".
9. Dubbelbössor.

Skriv endast på denna sida!

M 5107

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

REGISTER.

1. Johan Blåberg. /Foto/
2. Smedja /Foto, 5 st./
3. Borrning o. "lysekäring"/Foto, 3st./
4. Drillborr /Teckning/.
5. Drillbåge "
6. "Brösta". "
7. - 10. Mallar /Teckningar o. fotos/.
11. Filklove /Teckning/.
12. Gängskiva "
13. Mall. "
14. Slagfjäder. "
15. Hålstamp. "
16. Sälskinnsväska /Foto/
17. Borrsvång m.m. /Fotos, 2 st./
18. Spännanordning för slagfjädrar /fotos, 2 st./
19. Städ /Fotos, 2 st./ 20. Skruvstäd m.m. /Fotos, 3 st/

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107 —

Smeden och lantbrukaren Johan Bläckerg, iklädd sin fader förskinn.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: .....

Lindahl, foto.

Negativ. .....

2

M 5107

~~Beskrivning:~~ SläktTavla över Vallon- och faktorismeds-
släkten Blåberg i Brandstorps.

Faktorismeden. Lars Blåberg

Faktorismeden
N. N. Blåberg (
Hemmansägare John. B. (f. 1858)

Faktorismeden Frans
Gustaf Blåberg (f. 1829, d. 1888)
Nämndeman
Simon Blåberg

~~Omändringar:~~
Josef B. Ruben B. Karl Olof B.

~~Användning:~~

~~Historia:~~ Johan Blåberg är en idog man av gamla
stammen. Förutom åt jordbruket ägnar
han sig åt fiske, och då han har stunder där-
till, ställer han sig vid stad eller fälbänk i
~~Litteratur:~~ sina fäders smedja.

Anmärkningar:

Ant. av: F. Wesj. - Allé - 35.

Smedja.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

Västergötland. 3
Vartofta hd.
Brandstorps sn.
Brandstorp.

a.

b.

Exteriören.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Lantbr. Hermesbråns
Brandstorp.

Lindahl, foto.

Negativ. .....

4 M. 5107

Beskrivning: Gammal fabriksmedja. Rymmer avsevärt omändrad. Huset är dock det mest synnerliga, men smedjan användes nu till brygghus. Smedjan har fått benämnas av fabrikörsken, som omitt gevärslås till gevärsfabriken i Örebro. [Fr. uppteckningar därom finnas Blåberg, Brandstorp].

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: Fabr. Verj. - Alb. - 1935.

Smedja.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

Västergötland.
Vartofta.
Brandstorps sn.
Brandstorp.

5

a.

b.

c.

Gammal fabrikssmedja.
Exteriören.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg.
Brandstorp.

Lindahl, fotogr.

Negativ. .....

6 M 5107

Beskrivning: Gammal, hinderligt sad smedja. Numera avsevärt omändrad. I smedjan har använts av s.k. "verkenfaktorister", vilka utförde smidesarbete för det i Arnhvarna belägna gevärsfaktoriet. Smedjans ägare kantonkarlen Johan Blåberg, har själv som liten gosse sett, hur hans fader smidde gevärslåsar. Så hade även hans farfar gjort, liksom f.ö. hela den Blåbergska fallon-/slägten. I Brandstorps m. tillverkade man endast gevärslåsar. Numera erhåller man i Arnhvarna, och B. berättar hur de gamla smederna en gång i månaden vandrade den 4 mil långa vägen till B., dels för att avlämna färdiga lås och dels för att, som ovan sagts, avhämta nämnetsvirke. Dagsförtjänsten kunde för B:s fader uppgå till omkr. 1:50 kr. pr dag, och då fick han ändå gå upp i åtskan och arbeta till sena kvällen.

I smedjan finnas de flesta gamla verktygen ännu kvar. Jfr. följ. anteckningar.

Ant. av: F. Wej.-Ald.-55.

Drillbåge med "krösta" och borr.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M. 5107

Västergötland.
Varbo hd.
Brandstorps sn.
Brandstorp.

7

H. ..... Br. ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg
Brandstorp.

Lindahl, foto

Negativ. .....

8 5107

Beskrivning: Bilden visar smeden Johan Blåberg med drillbasen i aktion. Han har fastsatt en pannbit i skruvstädet. Borret med den smide cylindern fyckes mot pannet och mot den på bröstet hängande "brostan". Remmen på drillbågen är lagd ett slag om cylindern, och borret bringas att rotera genom att föra bågen fram och tillbaka.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

a.

b.

Borrning.

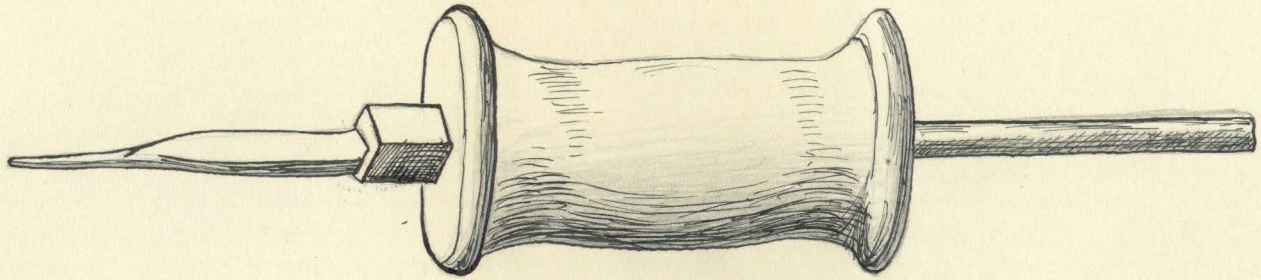
"Lyskäring" för talgljus. (Hur anv. i B:s smedja).

Ant. av: F. Nej - ali-35.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 5107

Drillborr, till- – verkat och använt av faktorismeden i Brandstorp.

Naturlig Storlek. L. Djup Diam.

Ägare: Johan Bläberg, Brandstorp.

Negativ.

Folkeminnesarkivet 41-35.

10

M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: K. Nej - Ali - 35.

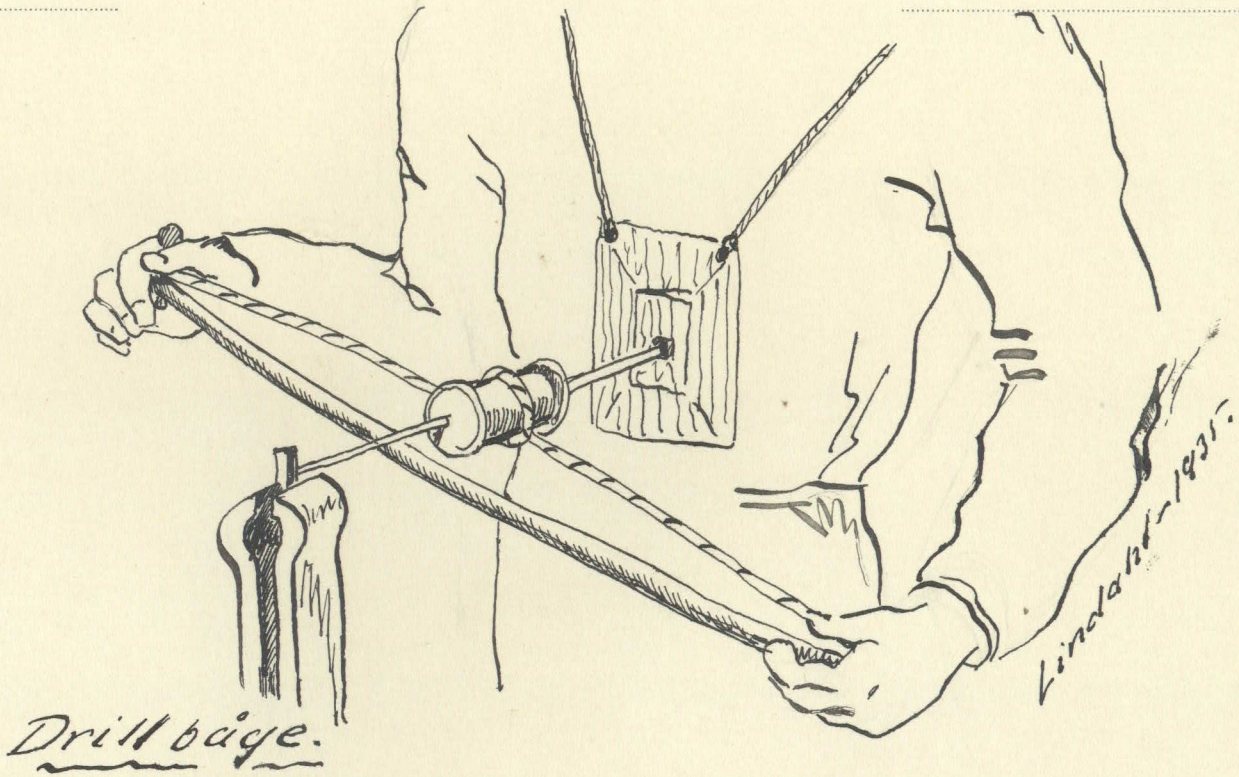
Drillbåge med borr.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

Västergötland
Vaxtorps hd.
Brandstorps sn.
Brandstorp.

11

Drillbåge.

Lindahl-1931.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg.
Brandstorp.

Ali-35.

Negativ. .....

12

M 5107

Beskrivning:

Jfr. foton och detaljteckning av!

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av:

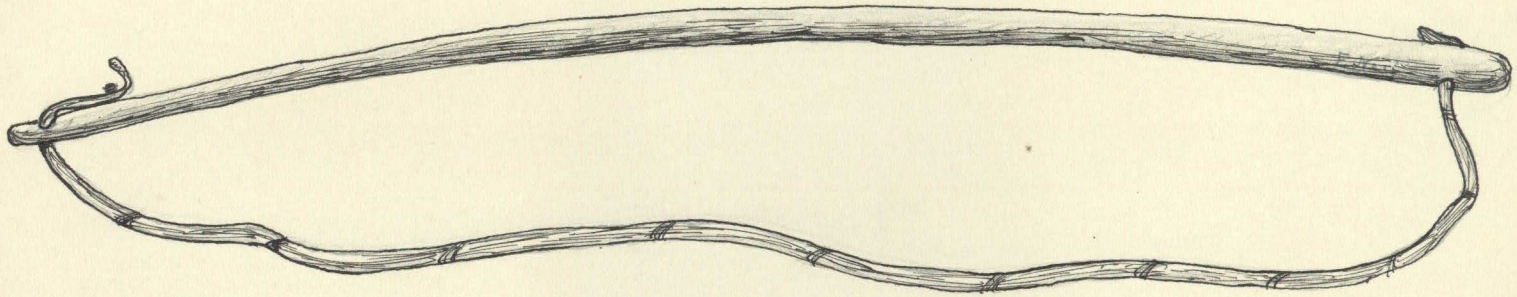
M 5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

13

"Drillbåge" Till

den hos Joh. Bläberg anträffade drillborren.

H. ..... Br. ..... L. 70 c/m Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Bläberg, Brandstorp

Negativ. .....

Folkeff Verj Alli-35.

i 4

M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: Den smidda läderremmen lades ett varv runt borrets pulle, varefter bågen drags fram och

~~Historia:~~ tillbaka och kom borret att rotera.

Litteratur:

Anmärkningar:

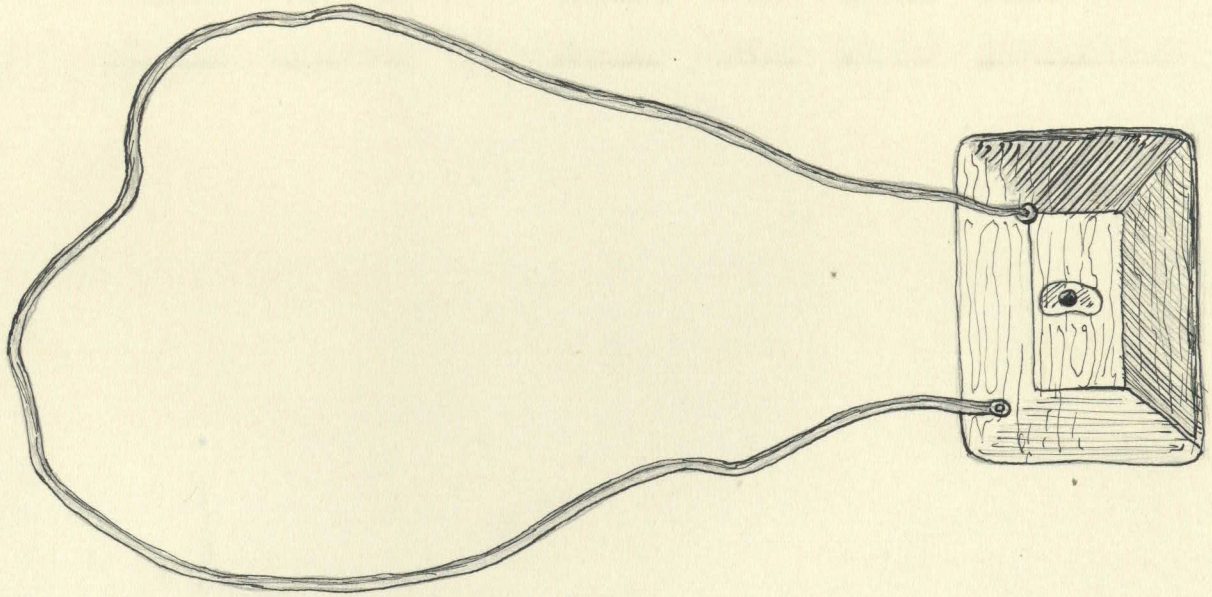
Ant. av: F. Nej - Ali - 85.

M 5107

15

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Bröstа" till den hos Johan Bläberg avbildade drillborren

H. 3 c/m Br. 12 c/m L. 15 c/m Djup Diam.

Ägare: Johan Bläberg
Brandstorp

Negativ.

Folkeskeg Ölv.-38.

M. 5107

Beskrivning: "Bröstan" har något konkav baksida, avsedd att ligga mot bröstet vid bärning.

Omändringar:

Användning: Hänges på bröstet i en läderrem runt nacken. Har ett litet beslag med hål, där bärrets bakända roterar.

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nelj-Alli-85.

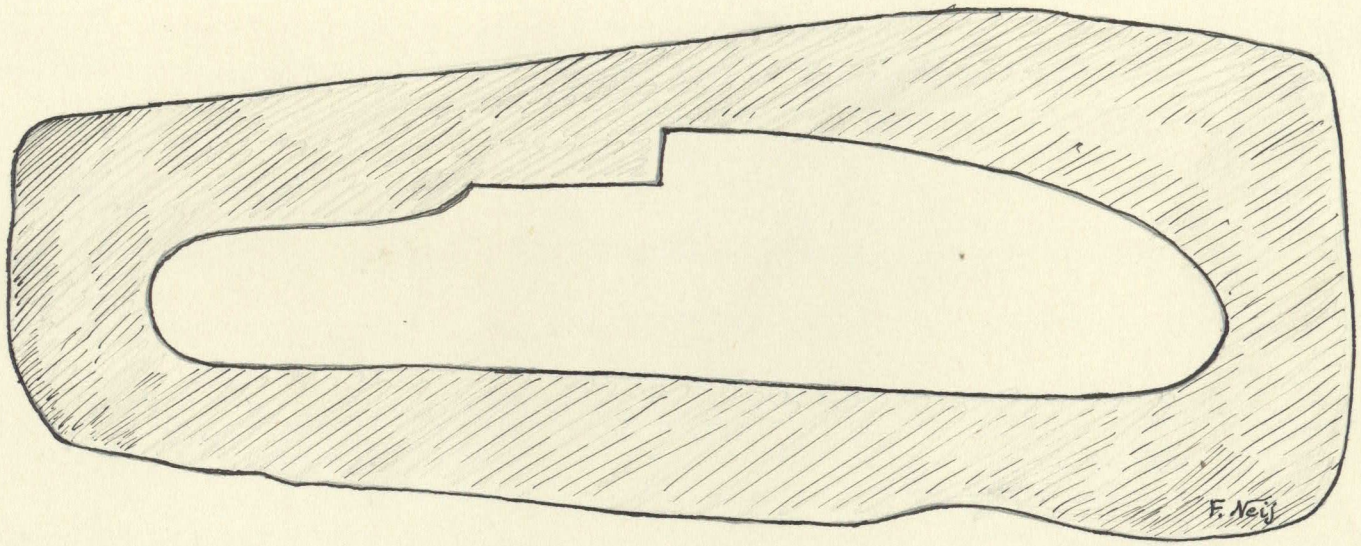
a.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5107

Mall till sidobeslag,

enl. uppgift 17
på flintlås
Har troligen varit
till slaglås
F. N.

Naturlig Br. Storlek L. Djup Diam.

Ägare: Johan Bläter,
Brandstorp

Negativ.

Folkeflyn 41:35.

18 M. 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: De lösdelar, fakturismederna gjorde, måste naggrannt falla in i dylika mallar för att ha

~~Historia:~~ utsikt att godkännas vid den strängare granskningen i Huskvarna.

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Weij - Ale - 35.

b.)

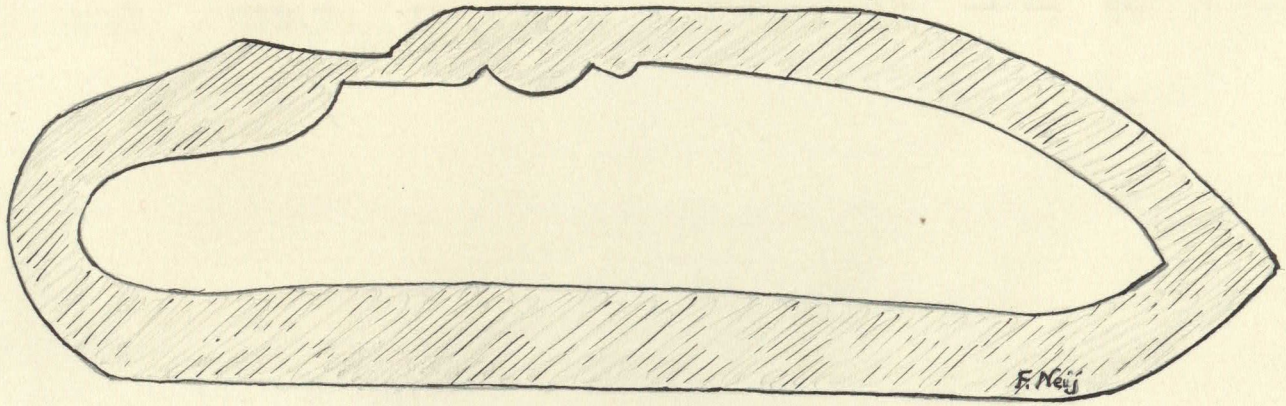
5107

19

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

på flintlås

Mall till sidobeslag

Naturlig Br. Storlek L. Djup Diam.

Ägare: Johan Blåberg
Brandstorp

Negativ.

Folkeflyg 911-35.

20 M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: (se kort a.)

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nilsj.-Ali 1935.

c.)

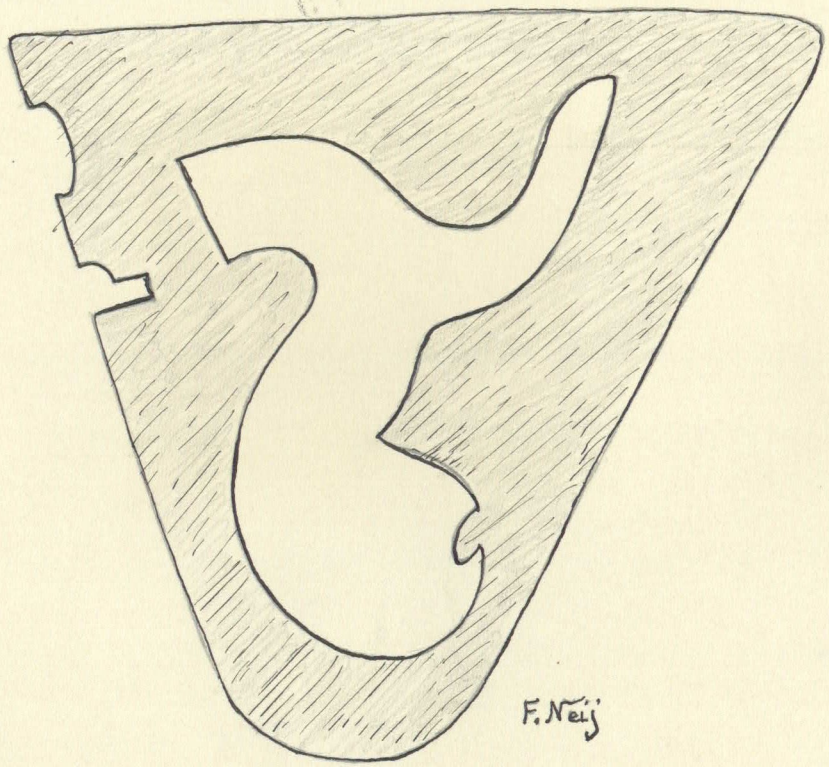
M. 5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

21

Mall till flintē-

låshane m. m.
enl. uppgift.
Har tydlig form
av en slaglås-
hane. F. N.

H. Naturlig Br. storlek L. Djup Diam.

Ägare: Johan Bläberg,
Brandstorp.

Negativ.

Fotokopia a/L-35

22

M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: Se kort a.)

Historia:

Mask och hane..

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nerj:- Ali - 1935:

d.)

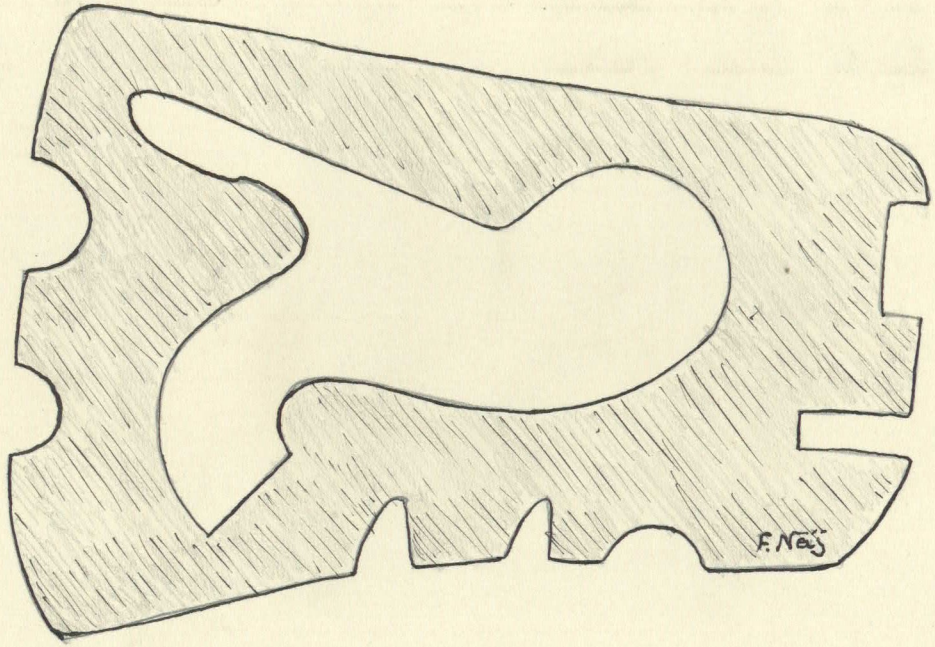
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 5107

Mall till flint-

Låskarne m. m.
Enl. uppgift.
(se kort c.)
F. S.

23

Naturlig Br. Storlek L. Djup Diam.

Ägare: Johan Bläberg,
Brundstorp.

Negativ.

Folke Nej a16-55

24

M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: Se kort a)

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

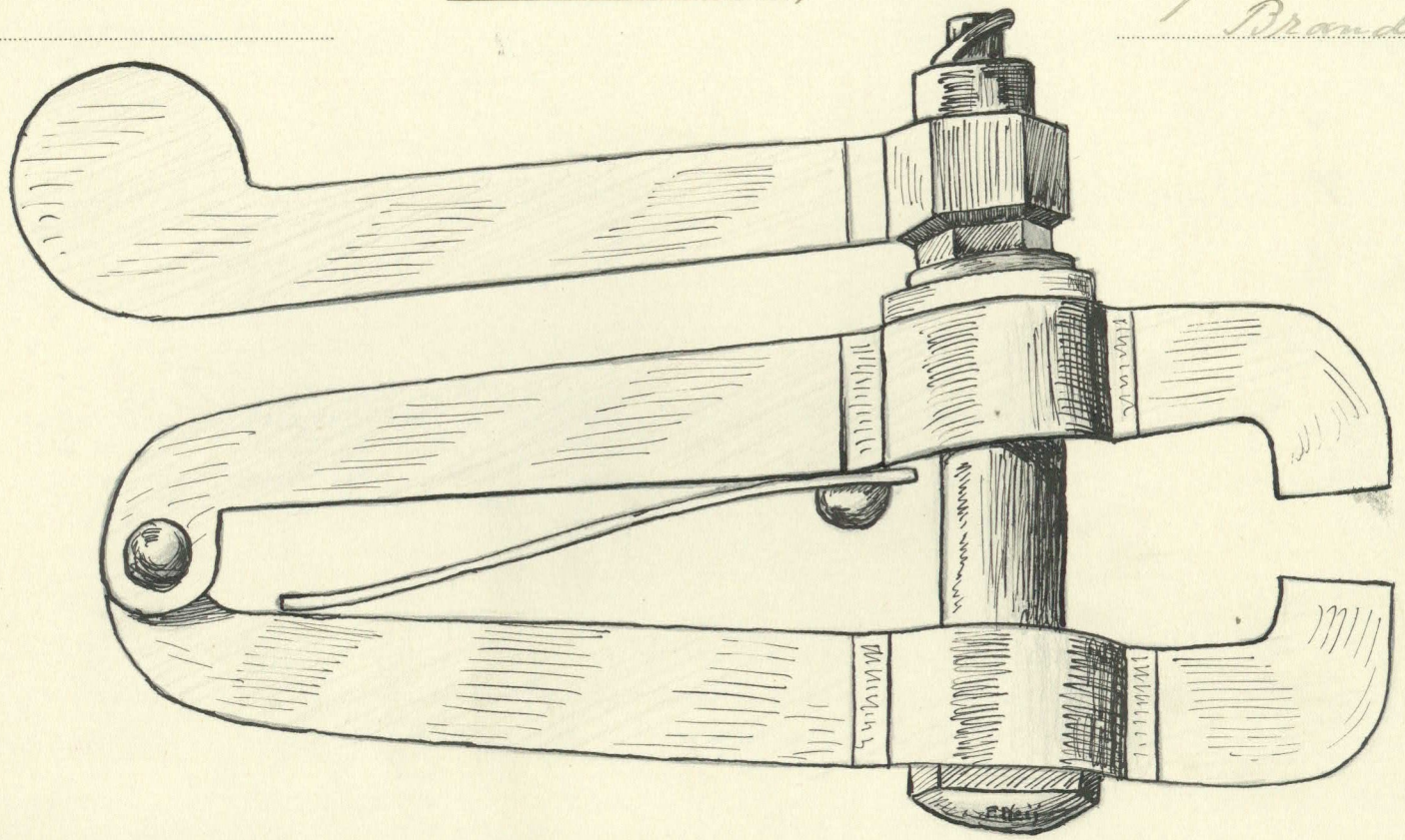
Ant. av: F. Nej-ali-1935.

M 5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

25

Silkslove, till-verkad och brukad av fabrikören Fr. G. Blåberg Brandstorp.

H. Naturlig Br. Storlek L. Djup Diam.

Ägare: Kommunägd, smeden i fiskarna
Johan Blåberg, Brandstorp.

Negativ.

Folkeskolen Ali-35.

M. 5107.

Beskrivning:

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nesj-Alb-1935

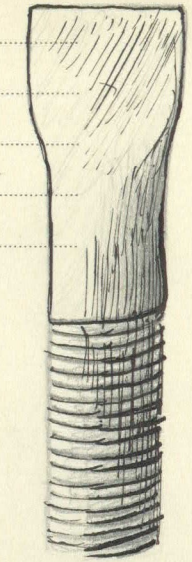
5107

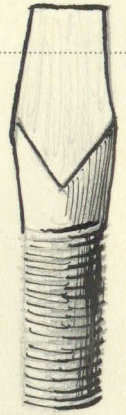
27

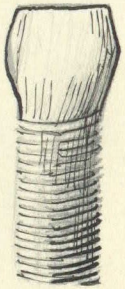
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

från Johan Bläbergs gamla (fäderne-) faktorismedja. Brandstorp.

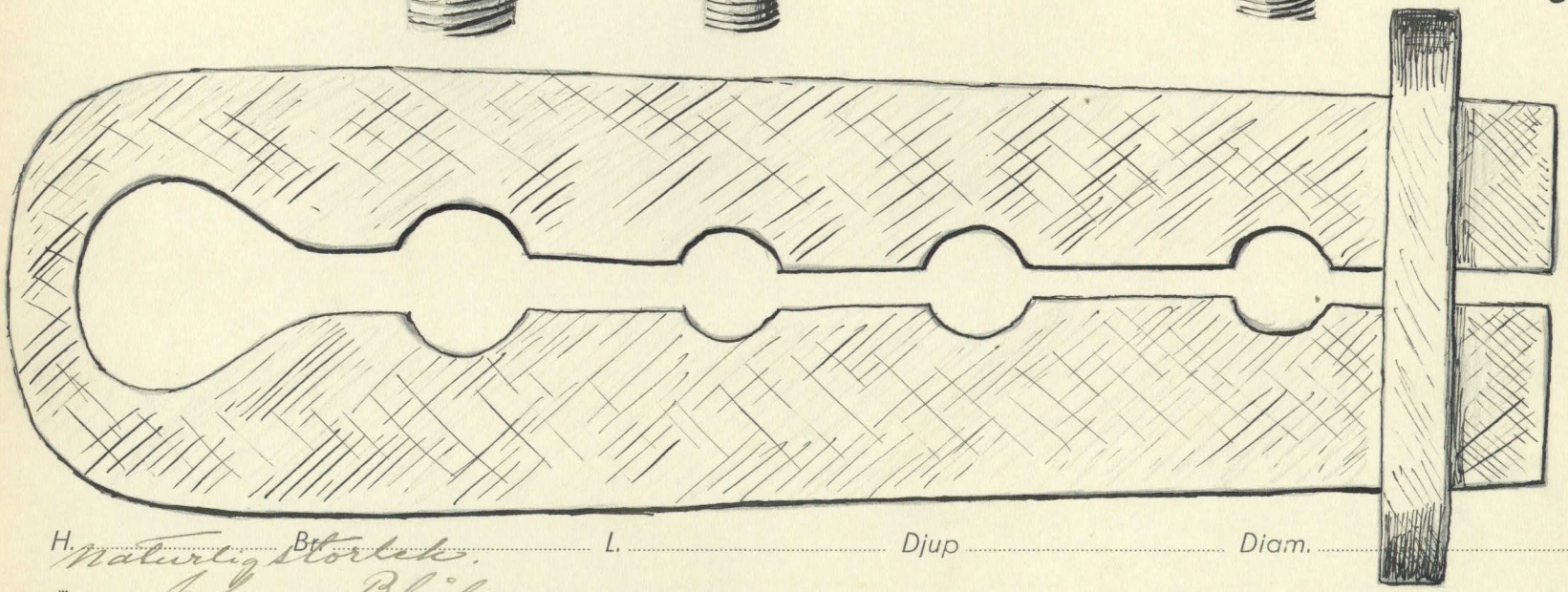
Gängskiva

F. Nilsson

H. Naturlig storlek. B. L. Djup Diam.

Ägare: Johan Bläberg, Brandstorp.

Negativ.

Folke Nilsson a/1-35.

M 5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: Se avbildning av den hos Simon Blåberg

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Weij - Ali - 1935.

e.)

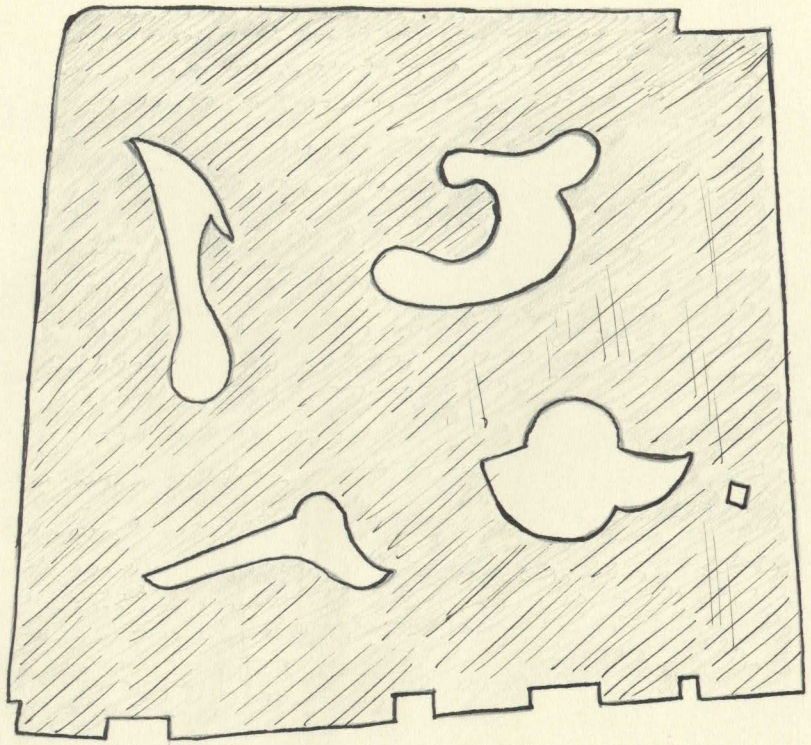
M 5107

29

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

avtryckare m.fl.
låsdelar till
gevär.

Mall till hanspärr,

Naturlig storlek.

F. Neij

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg,
Brandstorp

Negativ. .....

Folke Neij

M 5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

30

uppgift till Ernst Lås. Från Joh. Blåbergs smed-
ja.

Slagfjäder, enligt

F. Nelj

Naturlig storlek.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg,
Brandstorp.

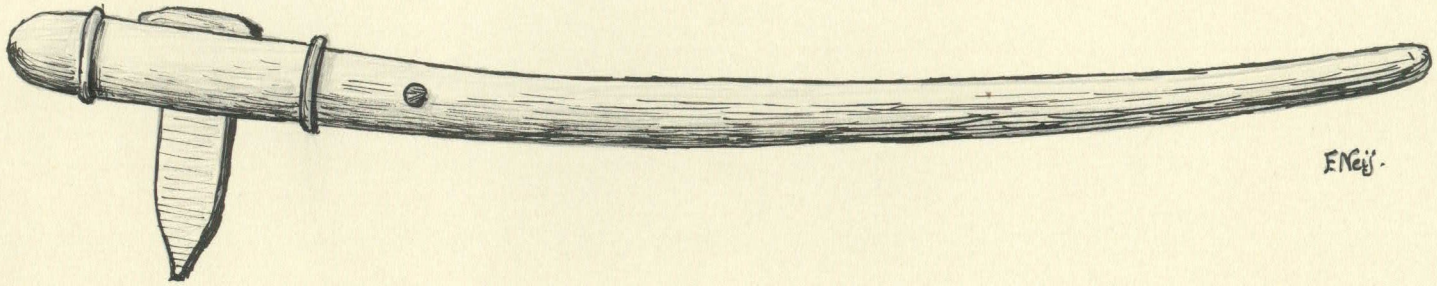
Negativ. .....

Folkeskolen

M 5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hålstamp för 4-kantiga hål, använd av faktoristmedarna i den gamla smedjan på Joh. Blåbergs gård.

H. 7 c/m Br. ..... L. 40 c/m Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg, Brandstorp.

Negativ. .....

Folkkonst a51-35.

Sävskinnsväska.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

Västergötland,
Varkoftta hd.
Brandstorps m.
Brandstorp.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Bläberg,
Brandstorp.

Lindedal, fotp.

Negativ. .....

5107

Beskrivning: Salsbrinnsväxter har använts av ägarens far och farfar. Dessa hus genomsöktes hos husbonden i densamma. / Jfr. ant. i samb. med medgiv./.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nerj - Als - 1935

5107

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bornsvägg [fast-
hängd] och redskap
för bearbetning av
skruvskaftar

Västergötland.
Vartofta hd.
Brandstorps sn.
Brandstorp.

a.

b.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg
Brandstorp.

Lindahl, foto.

Negativ. .....

35 M 5107

Beskrivning: Det sistnämnda redskapet består av en undre platta på handtag, mot vilken en övre platta medelst tvenne vingmuttrar kan skruvas ned. Arbetet tillgår sålunda:

Övre plattan skruvades av, skruvämnet fördes genom ett hål i undre plattan, så att ämnet till skruvhuvudet ("skallen") vilade ovan på plattan. Genom reflorna på övre plattan fick skruvhuvudet under vridning av verktyget sin runda form.

~~Omändringar:~~

~~Användning:~~

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Wij - Ale - 1935.

Spännanordning för provning av slagfjädrar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

Västergötland.
Varpetta hd.
Brandstorp n.
Brandstorp.

36

a.

b.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåsug.
Brandstorp.

Lindahl, foto.

Negativ. .....

37 M. 5107

Beskrivning: Spårmarordning för prövande av skaftgjärnar fått flintklåsgevär. d. st. f. fjäder har en träbricka satts in i apparaten. Jfr. foto.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: G. Nej - Ali - 1985.

Städ.
(större och mindre).

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

Västergötland.
Vackofta hd
Brandstorps s:n.
Brandstorp.

a.

b.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg,
Brandstorp.

Lindahl, foto.

Negativ. .....

39

M 5107

Beskrivning: Två stycken Smidesskäl. Det mindre har speciellt använts till smide av låsar och låsdelar för fabriken.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Nej - Okt - 1935.

1. Skruvstäd.
2. Borrsväng.
3. Skruvstäd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

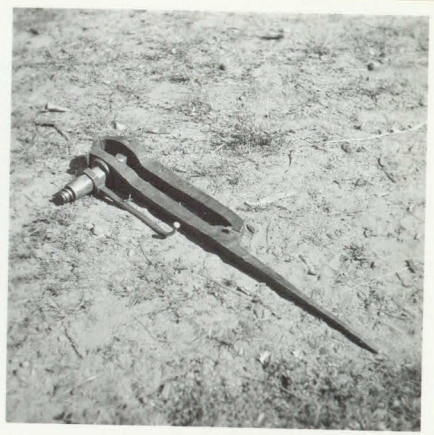
Västergötland 40
Vartofta hd
Brandstorps m.
Brandstorp.

a.

b.

c.

1. 3. 2.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Johan Blåberg.
Brandstorp.

Lindahl, foto.

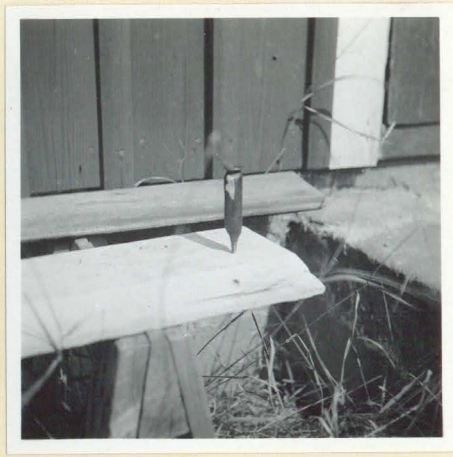
Negativ. .....

1. Smörjekopp för torr.

1.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
M 5107

Västergötland.
Vartofta h:d
Brandstorps sn
Brandstorp.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Nämndeman Simon Blåberg
Brandstorp.

Lindahl, foto.

Negativ. .....

42 M 5107

Beskrivning: Vid borrning i Bergö den spetsiga bottenänden av denna järnkopp med i fyllbänken eller bordet fylldes med olja, och däri doppades då och då borret.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: T. Nerp - Ali - 35.

M 5107

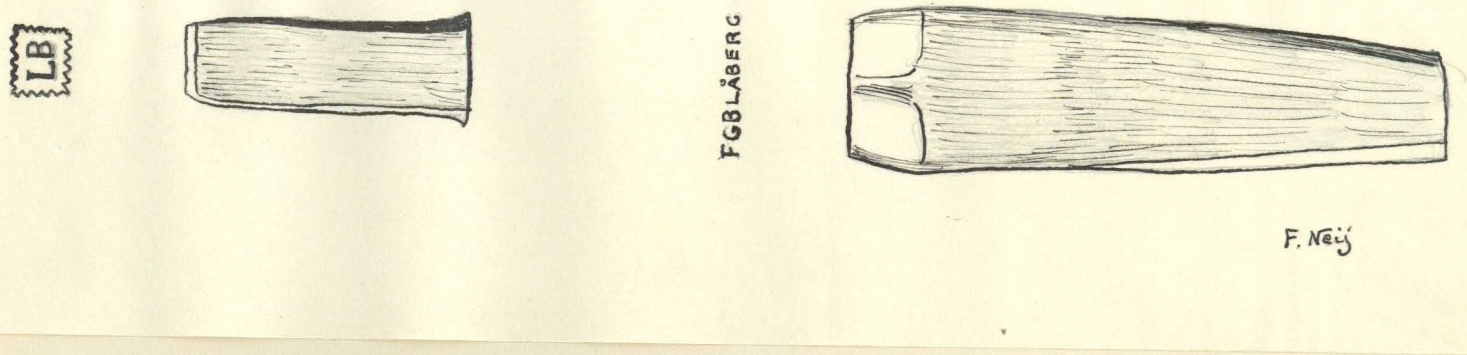
Fabrikören Lars Bläbergs:

2.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Tillverkningsmärken

Sonens, Fabrikören Frans Gustaf Bläbergs: (f. 1849, d. 1888)

Naturlig Storlek. L. Djup Diam.

Ägare: Nämndeman Simon Bläberg (F.G. Bläbergs son) Brandstorp.

Negativ.

Folke Neij 96-11.

M5107

Beskrivning: Stämplarna äro utbuggna för hand av resp. faktorinnehavare, liksom de enskilda bokstäverna i i alfabetet på stämplar med stil och bokstavsstorlek som i F. C. Bladets, även dessa för hand utbuggna av dessa.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

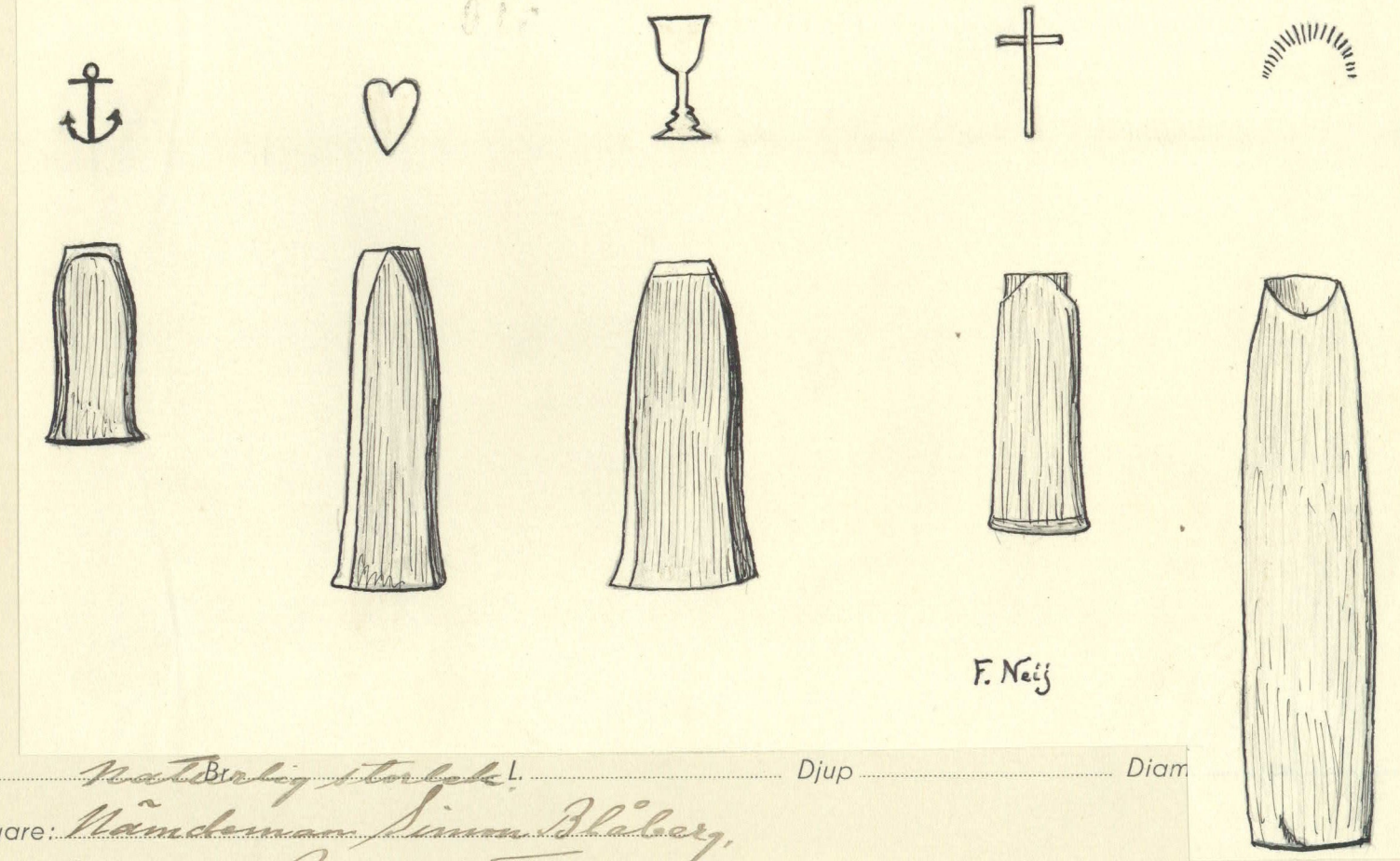
Anmärkningar:

Ant. av: F. Neij – Ali – 35

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. 15107

Stänplar för dåtsjäln

H. Natt Bredd stortek L. Djup Diam

Ägare: Mändeman Simon Bläberg,
(F.G. Bläbergs son) Brandstorp

Negativ.

Folke Nelj 44-35.

46 M5107

Beskrivning: Stämplarna äro tillverkade för hand av faktorisinnedan Lars Blåberg, Brandstorp. Hjärtat är i upphöjt arbete, de övriga stämpelfigurerna plana.

Omändringar:

Användning: Av nämnde Lars Blåberg använda vid tillverkning av oblatjärn för Brandstorps kyrka.

Historia: (Oblatjärnet finnes ännu i behåll i kyrkan.)

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Neij-Ali-35.

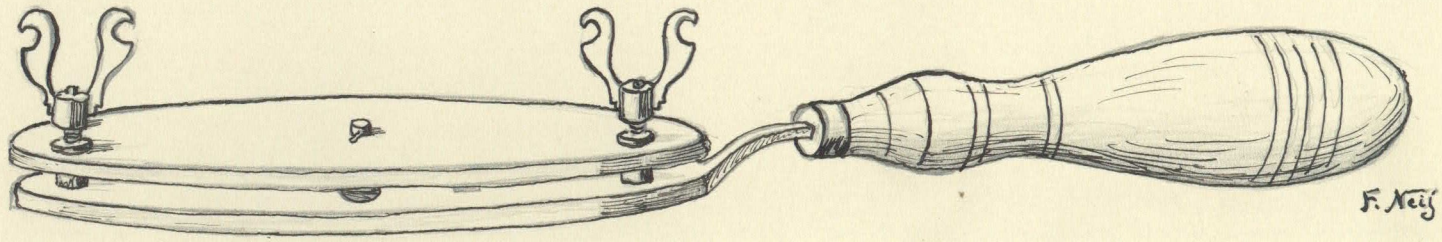
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

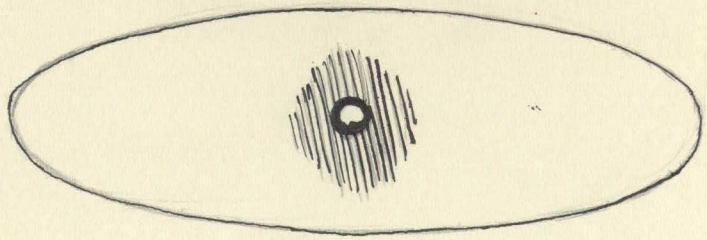
A 5107

4.

Verktyg för bear-

-betning av skru-
var, tillverkat
och använt av
fakturismederna
i Brandstorp.

Övre plattan, sedd underifrån.

H. ..... Br. ung. 4 c/m L. 25 c/m Djup ..... Diam. .....

Ägare: Nämndemannen Simon Blåberg
(F.G. Blåbergs son) Brandstorp.

Negativ. .....

Folke Nelj Ali-55

48 M5107

Beskrivning:

Omändringar:

Användning: Övre plattan skruvades av, skruvämnet fördes genom ett hål i undre plattan, så att ämnet till

~~Historia~~: skruvhuvudet ("skallen") vilade ovanpå plattan. Genom räfflorna på övre plattan fick skruvhuvudet under vridning av verktyget sin framda form.

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Neij-Ali-35.

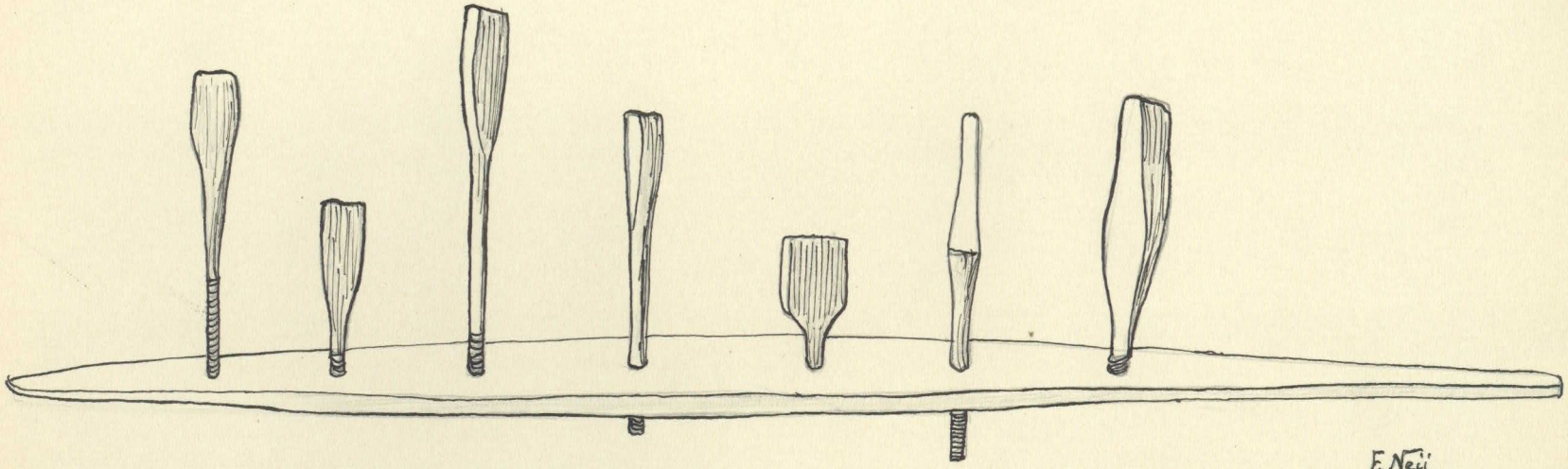
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

5.

Gangskiva, till-

-verkad och brukad av fabrikarinnaden F. G. Bläler, Brandstorp.

F. Nej

H. ..... Br. ..... L. 26 c/m Tjocklek ~~Djup~~ 5 m/m Diam. .....

Ägare: Majorsman Nilsson Bläler, Brandstorp.

Negativ. .....

Folke Nej Ali-85.

50

M 5107

Beskrivning: Gängskivan är av stål. I den hål inskruvades skruvämnena för gängning. Med de isittande stålskruvarna gängades motsvarande muttrar.

Omändringar:

Användning: Gängning av skruvar och muttrar.

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Neij - Ali - 55.

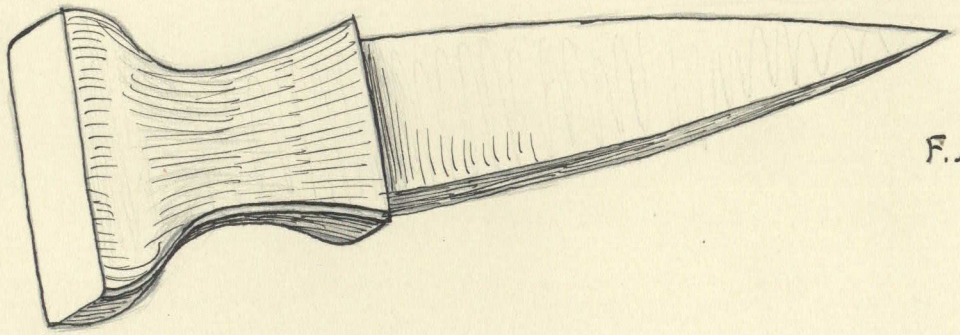
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

6.

Stöd för smårsmide,

tillverkat och använt av faktorismeden F. G. Blåberg, Brandstorp.

F. Nelj

H. ..... Br. ..... L. 22 c/m Djup ..... Diam. .....

Ägare: Nämndeman Simon Blåberg, Brandstorp.

Negativ. .....

Folke Nelj Alc-35.

52

M 5107

Beskrivning: Stadet drives med spetsen in i en träkubb och användes vid märre smide

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Neij - Ali - 35.

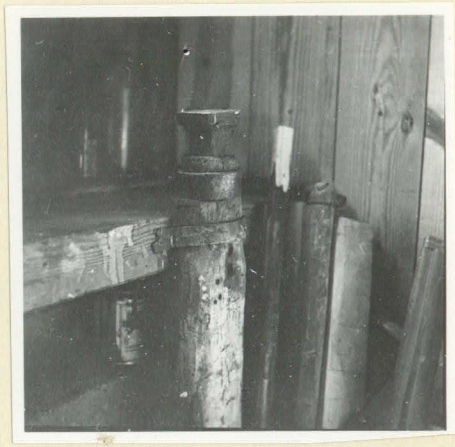
Städ för småsmide samt skruvstäd.

X.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

Västergötland
Vartofta h:d.
Brandstorp s:n.
Brandstorp.

a.

b.

Städ f. småsmide.

Skruvstäd.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Nämnden, Simon Blåberg, Brandstorp.

Negativ. .....

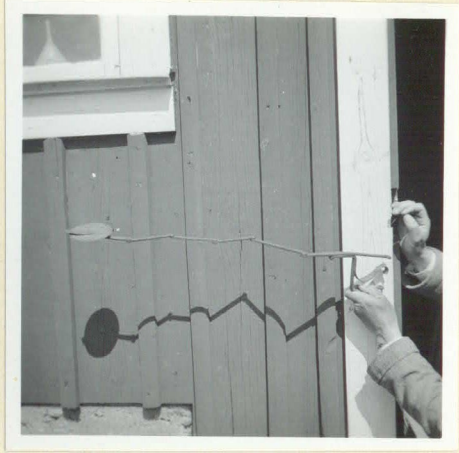
"Lysekäring"

8.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 5107

Västergötland 54
Vartofta h:d
Brandstorps s:n.
Brandstorp.

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Nämndeman Simon Blåberg
Brandstorp.

Lindahl, fot.

Negativ. .....

55 M 5107

Beskrivning: Denna Gissäxa fästes genom en spärrad vid vaggen, kunde dragas ut, skjutas ihop vridas åt sidorna. Den kunde användas såväl för Gjus som lyssticksor och har haft sin plats i gårdens smedja.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: F. Vegr - Ali - 35.

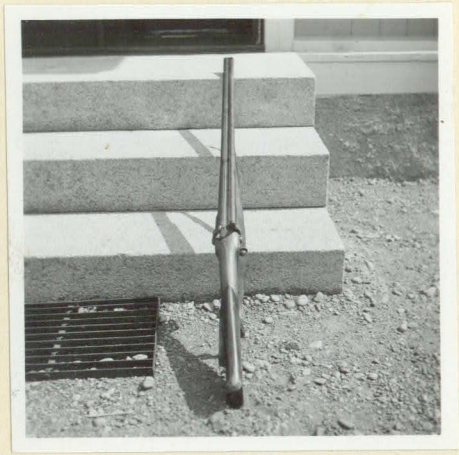
Dubbelbössor
"mapprings laddare"

9.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5107

Västergötland
Vartofta h:d.
Brandstorps s:n.
Brandstorp.

a.

b.

Bössa, tillverkad av en släkting, till ägaren.

Karl-Olof Blåberg med bössa, tillv. av hans farfar, F.G. Blåberg

H. ..... Br. ..... L. ..... Djup ..... Diam. .....

Ägare: Namnsdamm Simon Blåberg
Brandstorp.

Lidköping, foto.

Negativ. .....